

Tijdens de nazit van de laatste 6-aprilherdenking vorig jaar werd ik gevraagd om namens de 6-aprilgroep vandaag als gastspreker hier voor u te staan en iets te vertellen (ook namens mijn nichtje) over de impact die de oorlog op onze familie heeft gehad.

In het kort zal ik mij allereerst even voorstellen. Ik ben dus een nabestaande, preciezer gezegd, ik ben de dochter van Herman Pen die samen met zijn broer Andries Pen en nog 8 andere Texelaars, op 6 april 1945 gefusilleerd werden op de Mok.

De naam Pen zal maar weinigen van u nog iets zeggen, maar ik kan mij herinneren dat, wanneer ik als kind aan de hand van mijn tante door Den Burg liep, stoepje op en stoepje af (want die waren er toen nog), we diverse malen werden aangesproken met de vraag of “dit er nu een van Herman of van Andries was” en dan werd er meewarig met het hoofd geschud tijdens de daarop steeds weer gevoerde gelijksoortige gesprekken! Wat mij als kind opviel, was dat iedereen de naam Pen kende en dat die naam dus zeer belangrijk moest zijn. Ergo: ik was belangrijk en zeer trots op mijn achternaam en.... ik dat ben ik nog steeds!

Mijn grootouders en hun 5 kinderen kwamen omstreeks 1930 vanuit Friesland naar Texel waar ze in Den Burg aan de Groeneplaats Hotel-Cafe-Restaurant De Oranjeboom kochten (het huidige Chinese restaurant). Zoals toen gebruikelijk werkte het hele gezin hard mee in de zaak, die mijn opa al snel uitbreidde met een grote zaal met podium en kleedkamers, bedoeld voor toneel- en filmvoorstellingen etc. In maart 1943 trouwden de broers Andries en Herman Pen met hun verloofden (die nog maar 2 a 3 keer in persoon kennis hadden kunnen maken met hun nieuwe familie vanwege het feit dat Texel spergebied was voor niet-ingezetenen) en waardoor ze voortaan deel uitmaakten van de familie Pen en ook meewerkten in het bedrijf. Mijn opa vond het een verstandig idee zijn zoons - de beoogde opvolgers in de zaak - te laten trouwen, zodat ze als getrouwd man minder kans zouden lopen om door de Duitsers aan de overkant te werk te worden gesteld of naar Duitsland te worden gevoerd. Maar zoals wij nu allemaal weten, verliep de geschiedenis voor Texel heel anders .

In april 1944 werd ik geboren, het eerste kleinkind in de familie. Ik stond al gauw in de box voor het raam van de huiskamer die uitkeek op de Groeneplaats, vriendelijk knikkend naar iedereen die voorbij liep en uiteraard ook naar de Duitsers die vriendelijk terugknikten en soms binnen kwamen omdat ik ze vaak deed denken aan hun eigen kleine kinderen die ze al lange tijd niet hadden gezien, zoals ze dan vertelden.

In vergelijking met de overkant verliep de bezetting van Texel door de Duitsers redelijk rustig. TOT het bataljon ingelijfde Georgiërs in Duitse krijgsdienst begin april 1945 in opstand kwamen en een bloedbad aanrichtte onder de Duitsers. Harde repercussies jegens de opstandelingen en de Texelse bevolking bleven niet uit, wat uiteindelijk resulteerde in 117 gedode Texelaars, tussen de 482 en 565 gedode Georgiërs en ongeveer 600 gedode Duitsers. En onder de doden bevonden zich ook mijn vader en zijn broer.

Vanaf het moment dat ze op 6 april de deur waren uitgegaan, was er niets meer van ze vernomen en dat heeft geduurd tot 22 mei, toen ze uiteindelijk op het strand van de Mok gevonden werden, samen met nog 8 andere Texelaars begraven aan de laagwaterlijn, na te zijn gefusilleerd.

Al die tijd zat de familie natuurlijk in grote spanning, eigenlijk tegen beter weten in hopen dat ze zo maar weer binnen zouden komen lopen! De dominee heeft uiteindelijk de onheilstijding gebracht en mijn moeder heeft ze geïdentificeerd, nadat ze ongeveer 6 weken in het zand begraven hadden gelegen!

Mijn opa en oma kwamen weer terug naar De Oranjeboom, nadat ze na het huwelijk van hun zoons verhuisd waren naar een huis waar later de huidige bioscoop zou komen, gebouwd door mijn tante Roelie Pen. EN..... in deze verdrietige periode bleek dat de weduwe van Andries in verwachting was.

Mijn moeder met mij en haar schoonzuster, verlieten dat jaar Texel - weg van alles - en verhuisden naar Den Haag waar mijn tante van oorsprong vandaan kwam. Daar had haar moeder voor een woning gezorgd, waar ze recht op hadden als oorlogsweduwen. Ze kregen een mooie woning toegewezen met volledige inboedel, waar de vorige bewoners, NSB-ers, letterlijk van het ene op het andere moment uitgezet waren. Financieel was het problematisch en werden ze onderhouden door hun respectievelijke ouders, want de afhandeling van de nalatenschap van Herman en Andries had nog heel wat voeten in de aarde, ook omdat de rechterlijke macht na de oorlog weer opnieuw opgebouwd moest worden en de kantonrechter er aan te pas moest komen in verband met de minderjarige kinderen (mijn nichtje en ik). Maar een lichtpuntje in deze verdrietige periode was er gelukkig wel: op 1^e Kerstdag werd mijn nichtje geboren, de dochter van Andries.

Na ongeveer 2 jaar zijn mijn moeder en ik weer terug gegaan naar Texel. Voor mijn moeder terug naar de plek waar ze ondanks alle verdriet, toch ook korte maar gelukkige en fijne jaren met mijn vader had beleefd. We kregen een klein huisje toegewezen (zonder stromend water) in het "hofje" in de Weverstraat. Ik heb daar een gelukkige en onbezorgde tijd gehad. Door de gemeenschappelijke verdrietige ervaringen en de periode samen in Den Haag, hadden mijn moeder en haar schoonzus een bijzondere band opgebouwd en logeerden we dan ook vaak bij elkaar. Wel mistte ik mijn vader, toen ik mij als kind bewuster werd van mijn omgeving en kinderen met hun eigen vader zag. Ik ging wekelijks met mijn moeder en/of een van mijn tantes naar het kerkhof en kwam veel bij mijn opa en oma. Met mijn moeder zijn we een paar keer op de fiets naar de Mok gegaan (toen nog geen verboden terrein) en liepen daar dan wat rond: langs het strandje, de verwrongen hangar en in de bunkers. Toen was ik mij nog niet bewust van de betekenis van die plek, maar tijdens mijn middelbare schoolleeftijd heeft mijn moeder mij eenmalig - opdat ik dit zou weten - uitgebreid en alles wat zij over die periode wist, verteld. Ook hoe de identificatie van mijn vader en zijn broer (voor haar) was geweest en waarom ZIJ dat had gedaan.

De dood van zijn 2 zoons had mijn opa geknakt. Hij verkocht De Oranjeboom, met de clausule dat de bioscoop in handen van de familie bleef. In 1948 overleed hij en in 1950 volgde een dochter hem. In verband met mijn toekomst (voor de middelbare school en verdere studie moest je naar de overkant) verhuisden mijn moeder en ik 2 jaar later naar de overkant, maar elke Paasvakantie en zomervakantie logeerden wij bij mijn oma en tante op Texel, zolang zij leefden.

Mijn oma was een sterke vrouw. Dat kan ook niet anders want hoe kan je immers verder met je leven als je binnen 5 jaar 3 kinderen en je man verliest! Maar lachen, nee dat heb ik haar nooit zien doen! Gehaat heeft ze de Duitsers niet. Mij leerde ze dat er goede en slechte mensen zijn, zowel bij de Nederlanders als bij de Duitsers. Haat loste voor haar niets op.

Ik heb mijn vader leren kennen door de gesprekken en verhalen van en met mijn moeder, oma en tantes en door de foto's die er van ons samen zijn gemaakt. Mijn moeder heeft geluk gehad dat zij, behalve in de eerste chaotische jaren vlak na de oorlog, financieel onafhankelijk was en al haar aandacht (soms wel eens wat teveel) aan mij kon besteden. Daarnaast bouwde ze een actief bestaan op binnen haar kerk want stil zitten kon ze niet en ze moest mensen om haar heen hebben. Haar trauma's stopte ze weg, zo ging dat toentertijd, evenals haar wens om samen met mijn vader een groot gezin te stichten. Voor mijn moeder (die in 2014 op 92 jarige leeftijd is overleden) en mij is en blijft mijn vader altijd verbonden met Texel en dus ook haar en mijn leven. De liefde voor dit eiland heb ik overgebracht op mijn toenmalige echtgenoot (anders was het "niks" geworden) en mijn kinderen en kleinkinderen. We zijn ons bewust wat 6 april en 4 mei voor ons betekent en tot en met vorig jaar waren mijn nichtje en man, ik en onze kinderen en kleinkinderen jaarlijks bij de 6-aprilherdenking aanwezig en ieder van ons, 3 generaties, op z'n eigen manier stilstaat bij wat onze familie is overkomen en de impact daarvan.

Ja (mijn nichtje en ik), we hebben onze vaders gemist, onze kinderen een opa en onze moeders een echtgenoot en maatje. Ze waren er niet op de momenten waarop we hem nodig hadden, verdrietige of vrolijke. Hun afwezigheid loopt als een rode draad door onze levens en dat heeft in zekere mate ons leven dan ook beïnvloed.

En ja, er was tweespalt in onze toen nog grote familie, waarvan er enkele NSB-er waren! Maar het heeft mij wel geleerd de betrekkelijkheid van alles in te zien en mij te realiseren dat elk huisje zijn kruis heeft.

We zijn hier nu vanavond bij elkaar om de slachtoffers van 6 april en 4 mei 1945 en alle andere oorlogen te herdenken. Maar we weten gelukkig ook dat daarna 5 MEI komt (en in het geval van Texel 20 mei!) en dat we die dag van bevrijding nog steeds na 71 jaar mogen en kunnen gedenken en vieren in VRIJHEID. En ik prijs mij gelukkig dat ik niet ben opgevoed met haat en rancune, maar met respect voor anderen. Juist in deze tijd, waarin zoveel mensen op de vlucht zijn voor onderdrukking, haat, geweld en oorlog, zou het goed zijn als wij ons realiseren hoe gelukkig wij mogen zijn in een vrij land te leven. Is het dan echt zo moeilijk om een aantal minder gelukkigen ook onze vrijheid te laten ervaren?

Gemeente Texel

Mevrouw Anneke Pen, gastspreker namens de 6-aprilherdenkingsgroep en oud-eilandbewoner/oud-Textelaar. Anneke Pen is geboren op Texel op 30 april 1944 en is nu 72 jaar. Op 7 jarige leeftijd van het eiland vertrokken naar Haarlem. Vaak verhuisd: Texel, Haarlem, Den Haag, Haarlem, Castricum, Leersum, 't Harde, Utrecht, Scheveningen, Voorburg, Emmen.

Opleiding: middelbare school (huidige vwo) en daarna Hogere Hotelschool in Den Haag.

Loopbaan: o.a. KLM, Fokker, UMC Radboudziekenhuis Nijmegen, Federatie van Belastingadviseurs, momenteel: voorzitter Cliëntenraad Verpleeghuis De Bleerinck in Emmen.

